

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
Remissvar SOU 2016:13

Öster Malma 160712

SOU 2016:13

Jägareförbundets remissvar avseende ” Betänkandet Palett för ett stärkt civilsamhälle”

Svenska Jägareförbundet (”förbundet”) får härmed avge följande remissyttrande.

Inledning

I februari 2016 överlämnades utredningen ”En palett för ett stärkt civilsamhälle” till regeringen. Utredningen har på ett grundligt sätt gått igenom ett stort antal hinder för det civilsamhället och lägger förslag till förändringar som skulle, om de genomförs, förbättra förutsättningarna för civilsamhället. Förbundet kommenterar efter en inledning remissvaret efter kapitelindelningen i utredningen.

Inledningsvis vill vi lyfta fram vår organisation, Svenska Jägareförbundet, som ett tydligt exempel på samarbete mellan staten, samhället och en intresseorganisation. Vi bildades som en reaktion på mycket utarmade viltstammar redan 1830. Efter ett ”handslag” med staten där riksdagen tog beslut infördes 1938 en jaktvårdsavgift (numera jaktkortsavgift) som bildade viltvårdsfonden som regeringen årligen beslutar om. Viltvårdsfondens initiala syfte var att sprida kunskap om den nya jaktlagen, ge råd om jakt och viltvård samt organisera jakten. Svenska Jägareförbundet fick därför 1938 det så kallade Allmänna Uppdraget. Uppdraget innefattade att förbundet genom välutbildad personal i samklang med sin stora rikstäckande organisation skulle leda och organisera den frivilliga jakten och viltvården i Sverige. När beslutet togs 1938 om såväl ny jaktlag, som en jaktvårdsavgift och det Allmänna Uppdraget insåg dåvarande jordbruksminister att uppdraget att leda jakt- och viltvårdsarbetet skulle ge allmänheten mångfalt tillbaka genom att även dra nytta av landets ideellt engagerade jägare. Idag, snart åttio år senare sker det fortfarande och i en tidigare SOU-utredning från 2004 konstaterades att detta samarbete gav sex gånger pengarna tillbaka till samhället. Dessutom betalar jägarna själva in jaktkortsavgiften årligen till viltvårdsfonden, för att sedan själva med stöd av personal utföra ett antal preciserade uppdrag inom svensk viltförvaltning.

Svenska Jägareförbundet

Öster Malma, SE-611 91 Nyköping · Tel: 0155-24 62 00 · Fax: 0155-24 62 50

Plusgiro: 152292-9 · Bankgiro: 566-6755 · Org. nr: 802001-6658

www.jagareforbundet.se

Kapitel 4 Förslag för att värna och stärka det civila samhällets roll i demokratin och samhället

Kapitel 4.1.4 Att företräda en grupp – civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare

Förbundet stödjer förslaget att statliga myndigheter årligen ska rapportera de kontakter och samråd de haft med det civila samhället när det varit relevant.

Kapitel 4.1.5 Vikten av strukturer för dialog och inflytande

Förbundet stödjer detta förslag. Det är viktigt att den politiska ledningen deltar och nyttjar de befintliga formella strukturerna.

Kapitel 4.2.1 Kunskapsbrist hos det offentliga

Förbundet ställer sig tveksam till denna typ av uppdrag, eftersom erfarenheten visar att det oftast är bortkastade pengar att ge myndigheter denna typ av främjandeuppdrag. Bättre vore att ge MUCF i uppdrag att ta fram konkreta åtgärder för att öka kunskapen i stat, landsting och kommun.

Kapitel 4.2.2 Ändrade organisationsformer kan minska det offentligas vilja att lyssna till det civila samhällets organisationer

Förbundet delar utredningens slutsats att civilsamhällets organisationer har ett särskilt värde för beredning av ärenden och liknande proceser i offentliga organ på statlig, regional och kommunal nivå. Vi anser också att det är viktigt att organisationernas roll i demokratin värnas när nya sätt att löpande samla in medborgarnas synpunkter och åsikter används. Ansvaret ska ligga på den offentliga part som efterfrågar synpunkter.

Kapitel 4.2.3 Skolans roll

Förbundet stödjer utredningens förslag att skolan bör få en tydligare roll i att öka ungas kunskap om civilsamhället i stort och möjliggöra ingångar i föreningslivet. Förbundet anser också att det kan vara befogat med ett nationellt skolutvecklingsprogram med inriktning på värdegrunds- och medborgarskapsfrågor.

Dock anser vi att man bör vara försiktig med att lägga på skolorna och lärarna mer uppgifter. Det är heller ingen garanti att det ökar kunskapen speciellt mycket. Här bör man använda sig av föreningslivets representanter i det praktiska skolarbetet.

Kapitel 4.2.4 Röstbärrroll contra utförarroll

Förbundet stöttar slutsatsen att organisationsbidrag fortsatt bör vara ett prioriterat sätt för offentliga aktörer på alla nivåer att ge ekonomiska förutsättningar för civilsamhällets röstbärrroll, och därmed också roll i demokratin.

Kapitel 4.2.5 Förutsättningar att delta i samråd och möten.

Förbundet stöttar att statliga myndigheter, kommuner och landsting bör använda och utveckla metoder och vägledande dokument för samråd med civilsamhället. Avgörande är dock tillämpningen, till exempel att man inte bjuder in organisationer som företräds av ideella krafter till möten på dagtid.

Kapitel 4.3.1 Vilka deltar i det civila samhället och dess organisationer?

Förbundet vill lyfta fram det bland annat Fryshuset också påpekar. För att undvika den projektrötthet som många känner, speciellt i socioekonomiskt utsatta områden, måste projekt noggrant planeras, samordnas och vara långsiktiga.

Kapitel 4.3.2 Mångfald inom organisationerna.

Förbundet delar utredningens förslag men det bör säkerställas inflytande i besluten från de organisationer som berörs.

Kapitel 4.3.3 Nybildade organisationer

Utredningen lyfter här fram olikheter i strukturer och behovet av respekt för organisationer som inte har som prioriterad uppgift att samverka med det offentliga. Det kan säkert förekomma viss konserverande effekt där pengar fördelas av paraplyorganisationer, men det finns en stor fara i att ha alltför starka pekpinningar från staten. Det kan hämma organisationers utveckling och tillkomst. Förbundet förordar en större dialog med paraplyorganisationerna hellre än alltför styrande villkor.

Kapitel 4.3.4 Ökad social sammanhållning

Förbundet delar utredningens förslag att en statlig delegation tillsätts med uppdrag att i nära samverkan med civilsamhällets organisationer och berörda kommuner etablera långsiktiga lokala plattformar för det civila samhället o socioekonomiskt utsatta bostadsområden.

Kapitel 5. Förslag för att underlätta civilsamhällets verksamhet

Kapitel 5.1.1. Samhällets bristande tilltro till och förståelse för civilsamhället

Det är allvarligt att det råder brist på tilltro och förtroende för det civila samhällets organisationer från offentlig sektor och att sektorn upplever en ökande kontroll och styrning. Kunskapen om civilsamhället behöver ökas för att på så sätt öka tilltron. Förbundet stödjer utredningens förslag om att det inte bör införas någon särskild lag eller register om ideella föreningar då detta riskerar att skapa en onödig byråkrati och motverka den "frivillighet" som kännetecknar sektorn.

Kapitel 5.1.2 Bristande kunskap om det civila samhället

Förbundet ser positivt på förslaget att statens myndigheter inte bara är skyldiga att samarbeta med andra myndigheter utan även med civilsamhällets organisationer när det är relevant, för att genomföra myndighetens uppdrag.

Förbundet anser det svårt att kräva erfarenhet från civilsamhället för alla kommande myndighetschefer. I de fall myndigheten ska verka i en miljö där omfattande kontakter med civilsamhället sker ska det dock vara en stark merit.

Förbundet bedriver omfattande verksamhet som direkt och indirekt berör olika myndigheters uppdrag och har både bra och dåliga erfarenheter av detta. Ett framtida stärkt civilsamhälle innebär sannolikt att ännu fler myndighetsnära verksamheter kommer att kunna läggas på civilsamhället. Det kan innebära att organisationer "i myndighets ställe" utför vissa specifika åtaganden, eller på annat sätt samverkar med myndigheter, såväl lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. En ökad kompetens om civilsamhället behövs genomgående på myndigheterna, både på chefs- och handläggarnivå.

Kapitel 5.1.3 Hänsyn tas inte till det civila samhällets särart

Förbundet ställer sig bakom utredningens förslag att kravet om en regelförändring i kommittéförordningen som innebär att konsekvenser för det civila samhällets organisationer ska utredas när så är påkallat. Detta är särskilt viktigt eftersom mångfalden inom den ideella sektorn är mycket stor och statistik saknas som ger en samlad bild. Konsekvenserna av ogenomtänkta förslag kan slå mycket hårt mot de ideella organisationerna. Frågan om konsekvensutredningar och bristen på statistik aktualiserar också behovet av mer forskning om det civila samhällets aktörer och dess roll i samhället.

Kapitel 5.1.4 Svårigheter att finansiera verksamhet

Förbundet ställer sig bakom utredningens förslag att se över Arvsfondsdelegationens uppdrag men att man då också ser över kriterierna för beviljade projekt så att de kan bli mer uthålliga och långvariga. För att utveckla civilsamhällets styrkor krävs dock att statens stöd också ökar betänkligt.

Kapitel 5.1.5 Omfattande administration

Förbundet ställer sig positiv till att Tillväxtverket får i uppdrag att i sin årliga uppföljning av vissa myndigheters förenklingsarbete också, i relevanta fall, efterfråga åtgärder avsedda att förenkla för civilsamhällets organisationer.

Kapitel 5.2.1 Konkurrensrätten

Förbundet ställer sig bakom att Regeringen verkar för ett klargörande av det EU-rättsliga läget i frågan om idrottens ideella verksamhet strider mot EU:s konkurrensregler och att vid behov verka för en förändring.

Kapitel 5.2.2 Konsumenträtten och förhållandet mellan medlem och förening

Förbundet delar inte utredningens förslag. Förslaget att låta Konsumentverket i samverkan med civilsamhällets organisationer ta fram en exempelsamling över vad som är, respektive inte är, näringsverksamhet i konsumenträttslig mening anser förbundet inte bör genomföras. Genom att acceptera att det finns ett köp-sälj-förhållande mellan medlemmar och organisationer försvagas de ideella organisationernas särart. Det kan inte vara rimligt att tala om näringsverksamhet i konsumenträttsligt avseende. Genom att acceptera detta förhållande inom konsumentlagstiftningen öppnas det upp för att likställa ideella organisationer med näringsverksamhet inom många områden.

Kapitel 5.2.3 Livsmedelsverket och civilsamhällets serveringsverksamheter.

Förbundet menar, i likhet med utredningen, att försäljning av livsmedel är en traditionell intäktskälla av stor vikt för många föreningar, och det är angeläget att den möjligheten finns kvar. Därför är det angeläget att svenska myndigheter arbetar för att EU-lagstiftningen avseende livsmedelsföretag inte får oönskade konsekvenser för de ideella organisationer som endast bedriver mer sporadisk och enklare försäljning av livsmedel.

Kapitel 5.2.4 Regelverket kring resegaranti

Förbundet stödjer utredningens slutsats att det är av största vikt att konsekvenserna för det civila samhällets organisationer analyseras i Paketreseutredningen och att Resegarantilagen utformas så att kraven inte leder till onödiga merkostnader och administration för föreningar som ordnar verksamhet i form av resor för sina medlemmar.

Kapitel 5.2.5 Reglering av arbetstid

Inga kommentarer

Kapitel 5.2.6 Socialförsäkringen

Förbundet ställer sig bakom utredningens förslag att det utrymme som socialförsäkringsbalken ger för personer med sjukersättning, aktivitetsersättning eller sjukpenning att delta i en ideell verksamhet, utan att rätten till ersättning påverkas, bör tas tillvara.

Kapitel 5.2.7 Deltagande i mottagande av asylsökande

Förbundet bedriver på olika nivåer verksamhet riktad mot asylsökande och märker stor efterfrågan på att umgås i lättare former och att lära om djur och natur i Sverige. Ett ökat stöd från samhället är garanterat välanvända pengar. Det får dock inte villkoras för alla organisationer. Respekt måste finnas för organisationer som vill fokusera på sin verksamhet enbart.

Kapitel 5.2.8 Civilsamhällets deltagande i insatser på arbetsmarknadsområdet

Förbundet ser en risk med sammanblandning av sociala företag och traditionella ideella organisationer. Det får inte innebära att dagens struktur urholkas och kraften i idealiteten försvinner. Se svar på 5.1.1. Förbundet motsätter sig inte en utredning som ser över om det bör införas en författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag. Enskilda ideella organisationer kan dock även fortsättningsvis vara en viktig aktör för långtidsarbetslösa, människor med nedsatt arbetsförmåga samt nyanlända så den möjligheten måste bevaras.

Kapitel 5.2.9 Sjukvårdsinsatser i ideell regi

Det finns anledning att bevaka Socialstyrelsens informationsmaterial så att det underlättar för ideella organisationer.

Kapitel 5.2.10 Fortifikationsverkets markupplåtelse

Förbundet ställer sig bakom att tillsätta en utredning som ser över Fortifikationsverkets förordning i syfte att införa ett undantag i bestämmelsen som möjliggör att avgift inte tas ut för korttidsupplåtelser till allmännyttiga ideella organisationer. Förbundet besitter stor sakkunskap vad gäller upplåtelser och olika arrenden och kan bistå en sådan utredning med expertkunskap.

Kapitel 5.2.11 Verksamhet i nationalparker

Förbundet anser det självklart är det syftet med nationalparken som ska styra annan möjlig verksamhet. Dagens ordning där ideella organisationer jämföras med kommersiella aktörer är inte bra. Utifrån syftet med parken bör de kunna hanteras separat där ideella organisationer får en enklare väg.

Kapitel 5.2.12 Behörighetskrav vid inskrivningsärenden

Inga kommentarer.

Kapitel 5.2.13 Folkhälsomyndigheten och kravet på vetenskaplig grund

Inga kommentarer

Kapitel 5.2.14 Statistiken om det civila samhället och statistikens tillgänglighet

Inga kommentarer

Kapitel 5.3.2 Övergripande hinder finns även på lokal nivå

Förbundet anser att kommunala bidrag till ideella organisationer är viktigt men att det också är viktigt att bidrag endast betalas till seriösa organisationer som också kan redovisa vad stöden används till. Om administrationen anses besvärlig bör kommunerna ha resurser att kunna stötta administrativt.

Kapitel 5.3.3 Från överenskommelser till konkreta planer

Förbundet anser att skrivningen kan vara tuffare och att man inte bara bör överväga utan också kräva, eller åtminstone förorda, handlings- och uppdragsplaner för att öka tydligheten för alla parter.

Kapitel 5.3.4 Civilsamhället efterfrågar lokaler till låg kostnad

Förbundet stödjer utredningens förslag att kommunala lokaler i större utsträckning ska erbjudas civilsamhällets aktörer till ett lågt pris. Det ska också gälla andra lokaler som ägs av samhället och där det är möjligt även av myndigheter.

Kapitel 5.3.5 Synpunkter på bidragsgivningen

Förbundet delar utredningens förslag på en analys av dagens bidragsgivning. Även om kommunala- och landstingsbidrag hör till självstyret finns viktiga justeringar som behöver göras. Dagens i många fall förenklade system som bygger på ålder och idrott behöver vidgas och vara mer verksamhetsstyrt och innefatta även andra grupper.

Kapitel 6 Förslag för att förbättra civilsamhällets möjligheter att delta i offentlig upphandling

Kapitel 6.2.1 Möjligheter att inom upphandlingsregelverket underlätta för civilsamhällets organisationer.

Förbundemotsätter sig inte utredarens förslag att göra det enklare för fler aktörer att delta i upphandling av sociala tjänster men anser att det bör fastställas tydliga riktlinjer på vilka krav som ska ställas på aktörerna vad gäller kunskap och insyn bland annat.

Kapitel 6.2.3 Upphandlingskriterier

Förbundet är positivt till uppdrag att ta fram upphandlingskriterier. Dock bör inte bara relevanta organisationer inbjudas att utveckla kriterier. Även existerande relevanta företag bör erbjudas att medverka. Alla parter tjänar på att rågångarna är tydliga i vissa fall.

Kapitel 6.2.5 Vägledning till upphandlande myndigheter

Förbundet stödjer utredningens förslag

Kapitel 6.3 Olika samarbetsformer- kvinnojourerna som exempel

Förbundet delar oron över ett ökat inslag av upphandling i alla lägen och vill här påpeka att det inom civilsamhället finns vissa verksamhetsområden idag som verkat en längre tid och där upphandling enligt lag, oavsett förenklade förutsättningar, kommer att behöva ses över för att i slutänden säkra den totala samhällsnyttan där ideella krafter idag byggt upp en sedan länge väl välfungerade verksamhet.

Kapitel 6.4 Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Förbundet konstaterar vikten av att de rättsliga förutsättningarna utreds för att skapa ett partnerskap som utgår från samma förutsättningar oavsett kommun eller landsting. Förbundet välkomnar den fortsatta utredning som sker i Valfärdsutredningen där bland annat förutsättningarna för idéburet offentligt partnerskap finns med som en möjlighet för hur det offentliga kan samverka med idéburna aktörer.

Kapitel 6.5 Det civila samhällets organisationer i den nationella upphandlingsstatistiken

Förbundet delar utredningens uppfattning om behovet att en nationell upphandlingsstatistik för civilsamhällets deltagande i offentlig upphandling. Förbundet delar också utredningens uppfattning att SCB ska vara stödjande i detta arbete gentemot konkurrensverket, detta då ansvarsfrågan idag inte är helt tydlig.

Kapitel 7 Förslag om administrativt stöd

Kapitel 7.6.2 Inte något samlat administrativt stöd

Förbundet delar bedömningen. Det skulle vara omöjligt att få till en centralisering av stödet till civilsamhället.

Kapitel 7.6.3 Översyn av befintlig information

Förbundet delar bedömningen om att information och stöd till civilsamhället, både på nationell, regional och lokal nivå skall vara enkel att hitta och lätt att känna igen sig i samt att det skall möta civilsamhällets behov.

Vi anser vidare att ambitionen skulle kunna höjas något för MUCFs uppdrag, genom att (inom ramen för sitt myndighetsnätverk) skapa ett enkelt men tydligt koncept för stöd och information till civilsamhället, som inkluderar innehåll, t.ex. enhetliga benämningar, design, utveckling av sökmetoder samt (vid behov) bredare informationsåtgärder för att etablera detta koncept. Detta samordnande koncept bör användas av offentlig sektor tvärs stat, region och kommun samt övriga informations- och stödgivare.

Kapitel 7.6.4 Webbaserad guide med utgångspunkt i avgörande skeden

Förbundet ser positivt på förslaget under förutsättning att verkligen civilsamhällets aktörer deltar i utformningen och att uppdatering och långsiktighet säkerställs.

Kapitel 7.6.5 Ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd

Förbundet delar bedömningen om behovet av ett lokalt och mer praktiskt inriktat stöd.

Kapitel 8 Förslagets kostnader och konsekvenser

Kapitel 8.1.1 Förslag att stärka civilsamhället som röstbärare och opinionsbildare.

Förbundet stödjer detta förslag. Det är viktigt att statsmakterna och myndigheter ser civilsamhällets organisationer som viktiga "stakeholders" i samhällsutvecklingen och de bör därför på ett rimligt sätt återrapportera kontakterna och samråden och vad det lett till.

Kapitel 8.1.2 Förslag om uppdrag till MUCF, kapitel 4.2.1 Kunskapsbrist hos det offentliga

Förbundet ställer sig tveksam till denna typ av uppdrag, eftersom erfarenheten visar att det oftast är bortkastade pengar att ge myndigheter denna typ av främjandeuppdrag. Bättre vore att ge MUCF i uppdrag att ta fram konkreta åtgärder för att öka kunskapen i stat, landsting och kommun.

Kapitel 8.1.3 Förslag om mångfaldsuppdrag till MUCF

Förbundet ställer sig tveksam till att civilsamhällets organisationer skall kunna söka projektbidrag under tre år för interna mångfaldsprojekt. Detta arbete bör vara ständigt pågående och kan inte anses avslutat efter tre år. Civilsamhällets organisationer bör istället ha en solid finansiering och i denna bör ett ständigt pågående mångfaldsarbete pågå.

Kapitel 8.1.4 Förslag om statlig delegation

Förbundet ställer sig bakom förslaget under förutsättning att det är tidsbegränsat och utvärderas kontinuerligt.

Kapitel 8.1.5 Förslag om ändring i myndighetsförordningen, kapitel 8.1.6 Förslag om rekrytering av myndighetschefer.

Förbundet ser positivt på förslaget att statens myndigheter inte bara är skyldiga att samarbeta med andra myndigheter utan även med civilsamhällets organisationer när det är relevant, för att genomföra myndighetens uppdrag.

Förbundet anser det svårt att kräva erfarenhet från civilsamhället för alla kommande myndighetschefer. I de fall myndigheten ska verka i en miljö där omfattande kontakter med civilsamhället sker ska det dock vara en stark merit.

Förbundet bedriver omfattande verksamhet som direkt och indirekt berör olika myndigheters uppdrag. Ett framtida stärkt civilsamhälle innebär sannolikt att ännu fler myndighetsnära verksamheter kommer att kunna läggas på civilsamhället. Det kan innebära att organisationer "i myndighets ställe" utför vissa specifika åtaganden, eller på annat sätt samverkar med myndigheter, såväl lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. En ökad kompetens om civilsamhället behövs genomgående på myndigheterna, både på chefs- och handläggarnivå.

Kapitel 8.1.7 Förslag om att kommittéer ska redovisa konsekvensanalyser avseende det civila samhällets organisationer, 8.1.8 Förslaget om att myndigheter ska redovisa konsekvensanalyser avseende det civila samhällets organisationer.

Förbundet är mycket positivt till förslaget så att man säkerställer att begränsningar och försämringar som kan uppkomma av regeländringar belyses i konsekvensutredningarna.

Kapitel 8.1.9 Förslag om översyn av kriterierna för stöd ur Allmänna arvsfonden.

Förbundet stödjer förslaget till översyn av kriterierna för allmänna arvsfonden så att den bättre kan komma civilsamhället till del.

Kapitel 8.1.10 Förslag om uppföljning av förenklingsarbete.

Förbundet ställer sig bakom förslaget.

Kapitel 8.1.11 Förslag om exempelsamling.

Förbundet motsätter sig detta förslag. Se 5.2.2

Kapitel 8.1.12 Förslag om vägledning av kommunerna.

Förbundet stödjer utredningens förslag. Se också 5.2.3

Kapitel 8.1.13 Förslag om utredning avseende författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag.

Förbundet ser en risk med sammanblandning av sociala företag och traditionella ideella organisationer. Det får inte innebära att dagens struktur urholkas och kraften i idealiteten försvinner. Se svar på 5.1.1. Förbundet motsätter sig inte en utredning som ser över om det bör införas en författningsreglerad definition av arbetsintegrerande sociala företag. Enskilda ideella organisationer kan dock även fortsättningsvis vara en viktig aktör för långtidsarbetslösa, människor med nedsatt arbetsförmåga samt nyanlända så den möjligheten måste bevaras.

Kapitel 8.1.14 Förslag angående Fortifikationsverkets markupplåtelser.

Förbundet anser att kostnaderna är motiverade. Förbundet besitter stor sakkunskap vad gäller upplåtelser och olika arrenden och kan bistå en sådan utredning med expertkunskap.

Kapitel 8.1.15 – 8.4.

Förbundets synpunkter har framkommit under tidigare rubriker

SVENSKA JÄGAREFÖRBUNDET

Bo Sköld

Generalsekreterare

Åke Granström

Vice Generalsekreterare